

Posudek na diplomovou práci Cecílie Guluškinové - Ústavní dekret prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. a jeho význam v právním řádu České republiky

Práci autorka rozdělila do sedmi kapitol, opatřila ji úvodem, závěrem, částí nazvanou Seznam použité literatury a pramenů a anglickým resumé. Z formálního hlediska je pozoruhodné, že autorka použila římské číslování stránek. V úvodu autorka vysvětluje motivy, které jí vedly ke zvolenému tématu. Z těchto důvodů není třeba úvodní část posuzovat.

V průběhu práce diplomantka se mnou nekonzultovala a pracovala samostatně, teprve po odevzdání práce požádala o konzultaci, při které jsem jí sdělil podrobně své připomínky. V té souvislosti jsem jí upozornil na některé teoretické otázky a že zejména část 7 je dosti kusá a málo navazuje na předchozí text, který má především historický charakter.

V této rozsáhlé historické části autorka hojně čerpá z interních předpisů vydaných k provedení tohoto ústavního dekretu a zřejmě i z komentářů, které k interpretaci ústavního dekretu byly vydány. To se projevuje i v jazyce, který používá.

Z teoretického hlediska je pozoruhodné, že autorka uvádí několik definic státního občanství, které se vyskytují u různých autorů, avšak tvrzení na str. 9, že stát je objektem vztahů občanství, vyhovuje jen jedné z definic. V té souvislosti se patrně měla více věnovat institutu domovského práva v návaznosti na předkládané definice pojmů. K jejím úvahám o institutu státního občanství v obecném zákoníku občanském z roku 1811 je třeba patrně dodat, že úzce souvisel s jiným principem v tomto kodexu uvedeném, tj. že se již neuznávají žádné vztahy právní závislosti. (Proto také je občan svobodný).

Autorka se sice zmiňuje na několika místech (str. 19, 20) o institutu odnětí státní občanství, ale tyto skutečnosti zřejmě nedomýšlí do důsledku v jiných částech práce, např. při porovnání s Československem.

Pokud jde o její údaj ohledně „šlechtického“ rodu habsbursko lotrinského má zřejmě na mysli panovnický rod a toto ustanovení o státním občanství souvisí s normami vnitrostátního i mezinárodního práva o konfiskaci majetku panovnických rodů rakouských a německých ve prospěch nástupnických států.

Vztah ústavního dekretu č. 11 z roku 1944 a ústavního dekretu č. 33 z roku 1945 bylo záležitostí volby ústavodárce, který chtěl brát zřetel jak na ochranu práv těch, kteří byli postiženi v době nesvobody, tak i na různá stanoviska velmocí k Mnichovské dohodě. Vládu nad Německem po válce představovala Kontrolní rada pro Německo a pozdější vztah Německa ke smlouvě o státním občanství a opci, která prováděla ustanovení Mnichovské dohody, byl protikladný československému. Přijatá ústavní úprava těmito ústavními dekrety se snažila řešit možné konflikty mezinárodní i ústavně právní.

Z ostatních tvrzení autorky stojí za povšimnutí na str. 23 její kritika skutečnosti, že domácí odboj nebyl po válce ve vládě zastoupen, což autorka spojuje s tím, že rostl vliv komunistické strany ve vládě. Ve skutečnosti byla rozdílná situace v českých zemích a na Slovensku, kde byla parita mezi komunisty a demokraty. Podíl domácího odboje z českých zemí ve vládě by zřejmě ještě zvýšil roli komunistů, nehledě na to, že ani zvolené formulace nejsou přesné, neboť do vytvoření vlády v Košicích nebyli komunisté ve vládě zastoupeni

vůbec. Porovnání se situací např. v Polsku nebo v Jugoslávii by autorce ukázalo jiné aspekty. Tato problematika zastoupení ve vládě se však netýká zvoleného tématu, oba ústavní dekrety byly v zásadě připraveny v Londýně.

Za pozitivní přínos práce považuji, že autorka využila některých prováděcích předpisů a komentářů k tomu, aby osvětlila hraniční případy, které bývají předmětem soudních sporů – státní občanství na Hlučínsku, smíšená manželství, změny v národnostní příslušnosti v kritickém období, apod.

Diplomantka správně ukázala některé mezinárodní konstanty. Vedle Postupimské dohody by se větší pozornost zasloužila Pařížská reparační dohoda a její ustanovení o bývalých československých občanech z hlediska vlivu na koncepci legitimacy řešení odsunu Němců.

V poslední sedmé části nazvané Takzvané restituční zákony pro roce 1989 a jejich důsledky pro ČR se diplomantka zabývá soudní judikaturou. Kapitola má 10 stránek a pro předmět zadání práce má velký význam. V přehledu literatury autorka uvádí některé tituly, v poznámkovém aparátu k této kapitole však nenajdeme odkazy na literaturu ani na prameny, tj. zejména příslušná rozhodnutí soudů. Není tedy zřejmé, zda autorka čerpá přímo z této judikatury nebo z literatury, která jí judikaturu zprostředkuje. Přesto lze konstatovat, že celkový pohled na probíhající spory před českými soudy autorka podala.

Z hlediska celkového hodnocení práce konstatuji, že přes uvedené výhrady autorka předložila práci ve stavu, který je vyhovující pro práci tohoto druhu a je způsobilá k obhajobě. Při obhajobě bych doporučoval, aby se diplomantka zabývala také zásahy představitelů výkonné moci (intervencemi na úrovni vlády, resp. náměstků ministrů) při řešení některých privilegovaných případů státního občanství, které mají dosud výrazný majetkový dopad a odrážejí se v současných soudních sporech. V literatuře jsou tyto intervence doloženy, týkají se principů právního státu při posuzování důsledků úst. dekretu č. 33/1945 Sb. v polistopadovém období.

V Praze dne 25.10.2010

prof. JUDr. Václav Pavlíček
vedoucí práce